Techniek

TBA-Richtlijn plafond en wand 3.3

Verwerkingsvoorschrift voor het monteren van wanden en plafonds met gipskartonplaten en gipsvezelplaten

Juli 2026

Aansprakelijkheid
Stichting Technisch Bureau Afbouw (TBA) en degenen die aan het opstellen van deze richtlijn hebben meegewerkt, hebben een zo groot mogelijke zorgvuldigheid betracht bij het samenstellen van deze publicatie. Het kan echter niet worden uitgesloten dat deze richtlijn onjuistheden bevat. De gebruiker van deze richtlijn aanvaardt daarvoor het risico. Stichting Technisch Bureau Afbouw sluit iedere aansprakelijkheid uit voor schade die mocht voortvloeien uit het gebruik van informatie uit dit product.

Copyright
Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, getransformeerd tot software of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opname of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het is toegestaan gegevens uit deze richtlijn te citeren mits wordt verwezen naar deze richtlijn. De citeertitel voor deze richtlijn is: “TBA-richtlijn 3.3 “Verwerkingsvoorschrift voor het monteren van wanden en plafonds met gipskartonplaten en gipsvezelplaten, juli 2016”.

Colofon
Dit is een uitgave van het Technisch Bureau Afbouw. Het TBA is opgericht door de Nederlandse Ondernemersvereniging voor Afbouwbedrijven (NOA), FNV en CNV Vakmensen met als doel een goed functionerende en betrouwbare branche.
Het TBA geeft betrouwbaar, deskundig en onafhankelijk technisch advies en ontwikkelt normen en richtlijnen om de kwaliteit van de afbouw op een hoger plan te brengen.

Technisch Bureau Afbouw
Mauritskade 27
2514 HD Den Haag
Telefoon: 070 33 66 500
E-mail: info@tbafbouw.nl
www.tbafbouw.nl

Inhoud

1. Inleiding 4
2. Klimatologische- en bouwplaatsomstandigheden 5
3. Opslag van het materiaal 6
4. Dilateren en detaillering 7
5. Voegmethode 8
6. Overige aandachtspunten 9

1. Inleiding

In de praktijk is duidelijk gebleken dat de kwaliteit van de wanden en plafonds met gipsplaten niet alleen staat of valt met de wijze waarop de diverse componenten worden gemonteerd, maar zeker ook met de omstandigheden op de bouwplaats en de noodzakelijke voorbereidingen. Met de term 'gipsplaten' worden zowel gipskartonplaten als gipsvezelplaten bedoeld. De werkzaamheden dienen bij voorkeur te worden uitgevoerd onder dezelfde klimatologische omstandigheden die later, tijdens het gebruik, in de ruimten zullen heersen. Dit geldt met name tijdens het afvoegen van de gipsplaten. Naarmate vóór, tijdens en na de uitvoering het binnenklimaat de latere omstandigheden beter benadert, zullen er achteraf minder spanningen ontstaan in de wanden of plafonds en zal het risico op ongewenste gevolgschade (zoals scheurvorming) worden geminimaliseerd.

Om de kwaliteit van gipsplaatsystemen te kunnen waarborgen, zijn naast deze richtlijn ook de verwerkingsvoorschriften van de fabrikanten en de BRL 9600-6: 'Montage van systeemwanden", van toepassing.

Deze richtlijn is niet van toepassing op stukadoorswerk uitgevoerd op gipskarton (stuc)platen.

2. Klimatologische- en bouwplaatsomstandigheden

Voor het starten van de werkzaamheden: In de basis moet het gebouw wind-, waterdicht en opgeruimd zijn. De temperatuur en luchtvochtigheid moeten zo constant mogelijk worden gehouden. Grote en/ of snelle wisselingen hierin kunnen leiden tot ongewenste vormveranderingen, waardoor scheurvorming kan ontstaan. Om tijdig te kunnen bijsturen moeten de klimatologische omstandigheden gedurende het werk in een logboek worden bijgehouden.

Fase 1, Monteren frame: Aan de temperatuur (T) en de relatieve luchtvochtigheid (RV) worden geen eisen gesteld.

Fase 2, Monteren gipsplaten: Tijdens de montage van de gipsplaten moet de temperatuur (T) minimaal 7 °C bedragen en moet de relatieve luchtvochtigheid (RV) tussen de 40% en 80% liggen.
(Ideale omstandigheden tijdens het monteren: T = 18 °C en RV tussen 50% en 70%).

Fase 3, Afvoegen van de naden: Natte werkzaamheden, zoals het aanbrengen van stukadoorswerk en dekvloeren, zorgen voor een grote toename van de relatieve luchtvochtigheid. Deze werkzaamheden moeten zijn uitgevoerd vóór het afvoegen van de wanden en de plafonds.
Tijdens het afvoegen van de plaatnaden is het wenselijk dat de temperatuur en de RV gelijk zijn aan de omstandigheden zoals deze tijdens het gebruik van het gebouw gelden. Tijdens het afvoegen geldt echter een verwerkingstemperatuur >10 °C en een RV die ligt tussen de 40% en 65%.
Mechanisch voegen vereist een temperatuur van minimaal 18 °C. (Ideale omstandigheden voor het afvoegen T = 20 °C en RV tussen 50% en 65%).
Uiterlijk 3 dagen voor het uitvoeren van de voegwerkzaamheden dienen temperatuur en RV aan bovengenoemde eisen te voldoen

Fase 4, Na de uitgevoerde werkzaamheden: Het opvoeren van de temperatuur moet gelijkmatig gebeuren. Maximaal met 3 °C per 24 uur.
Warme of hete lucht niet rechtstreeks tegen de gipsplaten laten blazen.
Langdurige blootstelling aan vocht moet vermeden worden.

Opmerking
Luchtdichtbouwen levert tijdens de bouw zeer vaak problemen op met extreem en langdurig vochtige periodes in het gebouw tijdens de ruwbouwfase. Na het sluiten van de gebouwschil wordt er niet of nauwelijks geventileerd terwijl dit zeer belangrijk is. Hierdoor ontstaan langdurig slechte klimatologische omstandigheden waarbij het vocht door de aanwezige materialen wordt opgenomen. Dit kan in een latere fase leiden tot vervormingen, scheuren, schimmelvorming en dergelijke. Hierdoor wordt de kwaliteit van de gipsplatenwanden en -plafonds zeer nadelig beïnvloed.

3. Opslag van het materiaal

- Gipskartonplaten, gipsvezelplaten en toebehoren moeten tegen vocht worden beschermd en moeten in het gebouw opgeslagen worden. De materialen moeten de gelegenheid krijgen om te kunnen acclimatiseren alvorens te worden verwerkt.
- Om schades te voorkomen (vervormingen en breuk) moeten de platen op een vlakke, droge ondergrond worden opgeslagen.
  Bij verticale opslag, waarbij de platen met de lange zijde op speciale jukken worden geplaatst, moet een onderlinge afstand tussen de jukken van ca. 1,50 m worden aangehouden.
  Bij horizontale opslag moeten de platen bij voorkeur op pallets of op regels met een onderlinge afstand van ca. 0,35 m worden opgeslagen.
- Bij de opslag van de platen moet rekening worden gehouden met de draagkracht van de vloerconstructie.

Opmerkingen

- Onzorgvuldige opslag en het laten intrekken van vocht leiden tot vervorming van de platen, waardoor de vlakheid nadelig wordt beïnvloed.
- Isolatiemateriaal en achterhout moeten eveneens droog worden opgeslagen en droog worden verwerkt.

4. Dilateren en detaillering

Dilateren

- Dilataties in de ruwbouwconstructie moeten in de te monteren wanden en plafonds worden doorgezet.
- Houd de maximale lengtes en oppervlakken van de systemen aan.
- Voor de gipskartonplaat geldt een maximale lengte van 15 m1.
- Voor de 3-laags (sandwich) gipsvezelplaat geldt een maximale lengte van 10 m1.
- Voor de enkellaags (homogene) gipsvezelplaat geldt een maximale lengte van 8 m1.
- Als op een wand twee verschillende plaattypes (bijvoorbeeld gipskarton- en gipsvezel platen) worden toegepast, moet als maatstaf voor de dilatatieafstand de afstand van het plaattype met de grootste uitzettingscoëfficiënt worden aangehouden. In het geval van het voorbeeld is dat de gipsvezelplaat.
- Voor plafonds geldt dat een dilatatie moet worden aangebracht als het plafond oppervlak groter is dan 100 m^2 of als de lengte groter is dan 15 m1. Daarnaast moet altijd de rechthoekvorm van het plafondvlak worden gerespecteerd. Een dilatatie moet dus ook worden aangebracht op de overgang van een smal naar een breed plafondvlak (denk hierbij bijvoorbeeld aan de overgang van een smalle gang naar een brede hal).
- Voor hoge wanden die doorlopen over meerdere verdiepingen is het te adviseren om per verdiepingsvloer te dilateren. Het metalen regelwerk hoeft dan niet voorlangs de vloeren worden aangebracht.
- Aansluitingen tussen verschillende materialen (gipsplaat tegen beton/metselwerk) moeten gedilateerd worden (insnijden, kit, of een dilatatieprofiel).

Detailleren

- Bij kozijnen en sparingen moet onderzocht worden of er extra maatregelen nodig zijn, zoals het aanbrengen van ravelingen of verstevigingen en het vlaggen.
- Wanden mogen niet star opgesloten worden tussen andere bouwelementen, maar moeten minimaal aan 1 zijde flexibel worden uitgevoerd.
- Houtachtig plaatmateriaal mag uitsluitend als achterhout, dus tussen de stijlen, worden aangebracht.
- Aansluitingen tegen de lichte dakconstructie moeten flexibel worden uitgevoerd.
- Houd met de detaillering en uitvoering rekening met de vervorming van het gebouw of de omringende bouwdelen.

- Bij plafonds en hoge wanden is het te adviseren om 4-zijdig afgeschuinde gipsplaten (4-AK) toe te passen om een vlakker oppervlak te verkrijgen.
- Bij plafonds en hoge wanden is te adviseren om de gipsplaten in halfsteensverband te monteren om spanningen in het oppervlak beter te verdelen.

5. Voegmethode

- Voor de voegafwerking van gipskarton- en gipsvezelplaten is de afgeschuinde of afgevlakte kant (AK) de meest voorkomende kantafwerking
- Voor de kopse kanten wordt hoofdzakelijk een gesneden rechte kant of een afgeschuinde kant toegepast.
- In de voegenvuller kunnen, als wapening voor de naden, 3 verschillende wapeningsbanden worden toegepast, t.w. in volgorde van sterkte:

1. papierband;
2. glasvlies;
3. zelfklevend gaasband.

- Voor de voegafwerking van plafonds is de toepassing van papierband of glasvliesstroken vereist. Het toepassen van gaasband leidt in de praktijk in zeer veel gevallen tot scheurvorming. Het papierband of de glasvliesstroken moeten tijdens het aanbrengen in de natte voegenvuller worden ingebed. Rechtstreeks verlijmen van papierband of glasvliesstroken op de gipsplaat is niet toegestaan.

Overige kantafwerkingen

- Voor de kantafwerking van gezaagde of gesneden facetkanten (FK), halfronde afgeschuinde kanten (HRAK), halfronde kanten (HRK) moeten de voorschriften van de fabrikant worden aangehouden.
- Open gipskernen ter plekke van voegen moeten worden voorbehandeld met een diepgrondeer voordat de voegenvuller wordt aangebracht.
- Voor afvoegen van inwendige hoeken tussen zowel gipsplatenwanden als -plafonds is het noodzakelijk voegengips met papierband of flexibel blijvende kit toe te passen.

6. Overige aandachtspunten

- Het integreren van technische installaties en verlichtingsarmaturen moet vooraf afgestemd worden op het systeem zodat eventueel noodzakelijke hulpconstructies tijdig kunnen worden aangebracht.

• Waterdichtheid natte ruimten in droge afbouw
Op grond van de functionele eisen uit de Omgevingswet en het hieruit voortvloeiende Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) dienen bouwwerken zodanig te worden ontworpen en uitgevoerd dat vochtindringing, schimmelvorming en aantasting van materialen wordt voorkomen.

Bij toepassingen in badkamers en overige natte ruimten moeten gipskarton- en gipsvezelconstructies in spatwaterzones daarom waterdicht worden uitgevoerd. In deze zones is het verplicht een doorlopende waterdichte membraanlaag aan te brengen onder tegelwerk en/of pleisterafwerkingen. De toegepaste afdichting moet aantoonbaar geschikt zijn voor herhaalde en langdurige waterbelasting conform EN 14891 en/of een Europees technisch beoordeeld natte-ruimtesysteem met ETA, inclusief kimafdichtingen, doorvoeren en aansluitdetails, en dient te worden verwerkt overeenkomstig de systeemvoorschriften van de fabrikant. De DIN 18534 + Merkblatt 5 is daarbij te volgen als “best practice”.

- Voor het schilderen en/of behangen van gipsplatenoppervlakken, dienen deze oppervlakken te worden voorbehandeld met een daarvoor geschikte voorstrijkmiddel. Dit is bedoeld om het zuigingsverschil tussen voegafwerking en plaatoppervlak te neutraliseren, stofdeeltjes vast te zetten en vloeien van de verf te bevorderen. Het is niet toegestaan om een voorstrijkmiddel door de verf te mengen.
- Verticale plaatnaden boven het plafond dienen te worden afgewerkt met een voegenvuller met een wapeningsband (afhankelijk van het type gipsplaat).

7. Eisen te stellen aan het oppervlak

Om duidelijk te maken wat er van de oppervlakken van de afgewerkte wanden en plafonds verwacht mag worden, is de tabel **Afwerkingsniveaus van in het werk af te werken gipskarton- en gipsvezelplaten op systeemwanden en –plafonds** opgesteld. Deze tabel is opgenomen in de Stabu Standaard Hoofdstuk 44, tabel B.

Klasse		**A**	**B**	**C**	**D**	**E**	**F**
Afwerkingsniveau		Glad oppervlak voor zeer hoge visuele eisen.	Glad oppervlak voor normale visuele eisen.	Egaal oppervlak voor normale visuele eisen.	VERVALLEN	Afgevoegd oppervlak.	Niet afgevoegd oppervlak
Visuele eisen van het oppervlak		Hoogste kwaliteit. Nagenoeg geen oneffenheden en groeven zichtbaar onder direct licht. Onder strijklicht blijven zichtbare banen en oneffenheden < 1mm mogelijk.	Hoge eisen. Holle voegen niet toegestaan. Beperkte oneffenheden en groeven onder direct licht zichtbaar. Onder strijklicht kunnen banen en oneffenheden zichtbaar zijn.	Normale eisen.		Geen eisen	Geen eisen
Bewerkingseisen van oppervlak en voegen		Voegen en schroefgaten gevuld en oppervlak volledig gefilmd met een laagdikte van ca. 1mm.	Voegen en schroefgaten gevuld en gefinisht (C) en geschuurd om een nauwelijks voelbare, vloeiende overgang naar het plaatoppervlak te krijgen.	Voegen en schroefgaten gevuld en gefinisht om een vloeiende overgang naar het plaatoppervlak te krijgen.		Voegen en schroefgaten gevuld met een geschikte voegenvuller.	nvt
Toepassingsgebied		Gladde, (zijde) glanzende wandbekledingen zoals metallic- en/ of vinylbehang. (Zijde)glanzende verfsystemen en hoogwaardige dunne glanspleistersystemen	Geschikt voor dunne en lichtgekleurde afwerkingen van behang, textiel en fijn gestructureerde afwerking, zoals (spuit)pleisters met korrelgrootte ≤ 1 mm. Gematteerde verfsystemen.	Geschikt voor zwaar vinyl-behang of middelgrof gestructureerde afwerking zoals glasvezelvlies met grove structuur en (spuit)pleisters met korrelgrootte van 1 t/m 3 mm.		Uitsluitend geschikt voor functionele toepassing, zoals voor stabiliteit, brandwerendheid of geluidsisolatie. Tegelwerk op gipsvezelplaat. Stucwerk.	Geschikt voor tegelwerk op gipskartonplaat, betimmeringen. Stucwerk op stucplaat. Tijdelijke constructies e.d.
Vlakheidstoleranties in mm bij een onderlinge afstand tussen de meetpunten van:	0,4 m	< 1	< 1	< 1,5		nvt	nvt
	1 m	1,5	2	3		3	3
	2 m	2	3	4		4	4
Vlakheidstoleranties van een hoek in mm bij een onderlinge afstand tussen de meetpunten van:	0,4 m	1,5	2	3		nvt	nvt
Te lood staan:		Maximale afwijking: 2 mm/m					

Aanvullende eisen:
Als een wand of plafond door een partij alleen wordt gemonteerd en door een andere partij wordt afgevoegd, dan geldt voor de monterende partij dat vlakheid van zijn wand of plafond moet voldoen aan de toleranties van de 1m en 2m afstanden van het oorspronkelijk overeengekomen afwerkingsniveau.

Toelichting:

Klasse A: Hoogste kwaliteit en daarbij de meest effectieve methode voor een gelijkmatig oppervlak. De kans op aftekenen van voegen en het doorschijnen van bevestigingsmiddelen wordt door de filmlaag geminimaliseerd, zichtbare oneffenheden kleiner dan 1 mm zijn bij strijklicht niet te vermijden.

Klasse B: Hoge kwaliteit waarbij kans op aftekening van de voegen en doorschijnen van bevestigingsmiddelen aanwezig is.

Klasse C: Standaard kwaliteit indien er geen klasse is overeengekomen.

Visuele beoordeling
Tijdens de beoordeling mag het te controleren oppervlak door geen enkele vorm van strijklicht worden aangelicht.
De visuele beoordeling vindt plaats op een afstand van 1m van het te beoordelen oppervlak.
Houdt er rekening mee dat het aangebrachte product handwerk is.

Voor de verwerking van gipsplaatsystemen zie TBA-Richtlijn 3.3 Verwerkingsvoorschrift voor het monteren van wanden en plafonds met gipskartonplaten en gipsvezelplaten
Voor de volledige wijze van beoordelen zie TBA-Richtlijn 3.8 Beoordelingsmethode Oppervlakken

Proefvlak
Het is raadzaam vooraf een proefvlak te benoemen als referentie voor het overeengekomen resultaat.

Conversietabel
Er bestaan veel overeenkomsten tussen de Nederlandse tabel “Afwerkingsniveaus gipskarton en gipsvezelplaten” en de Europese tabel “Kwaliteitsniveaus gipskartonplaatsystemen”
Om daar inzicht in te krijgen is de volgende conversietabel opgesteld.

Afwerkingsniveau klasse	A	nvt	B	C	E	F
Kwaliteitsniveaus	Q4	Q3	nvt	Q2	Q1	nvt

De Q-niveaus komen in Nederlands zeer dicht bij de in de tabel aangegeven corresponderende Afwerkingsniveau klasses.

In Nederland zijn de Afwerkingsniveau klasses leidend ten opzichte van Q-niveaus omdat de Afwerkingsniveaus klasses meetbaar zijn.

Q3 wordt in Nederland (nog) niet uitgevoerd. Deze bewerking omvat het breed uitmessen van de finishlaag en het aanbrengen van een schraaplaag over het resterende oppervlak.